

## Het binnenrukken der troepen

De volgende dagen werd het een echte bedevaart naar het slagveld van Melle-Kwatrecht. Duizenden en nog duizenden gingen er heen en keerden terug. De huizen, die er stonden aan de grote weg naar Brussel, hadden zeer geleden. Ten dele waren ze door de Duitsers met de grond gelijk gemaakt. De dakloze bewoners dwaalden gedachtenloos tussen de nog rokende puinen van hun vroegere woningen. Het was een verschrikkelijke ellende.

Het grote pensionaat had niet veel geleden. Zijn uur zou pas slaan na volle vier jaar. Maar er werd verteld, dat soldaten alle zalen van het gesticht binnengedrongen waren en dat ze de deuren met geweerkolven hadden ingeslagen. Ze zochten Belgische soldaten.

De fabriek van blauwsel was nog gaaf gebleven. De onzinnige geruchten werden hardnekkiger. Het gepeupel kon de gelegenheid niet laten voorbijgaan en wilde de fabriek plunderen. Het was bijna zover gekomen, toen plots iemand spottend of vrezend riep: "de Duitsers zitten er nog in!"

Alles wat benen had rende in wilde vlucht weg, en het laffe gespuis liet zelfs het weinige, dat reeds gestolen werd, weer vallen.

Overigens hadden de vampieren reeds het hunne gedaan. De dode Belgische soldaten, die men ginder begroef, waren tot op hun hemd uitgeplunderd en in de puinhopen der

platgebrande huizen moest de rechtmatige bezitter altijd weer de lichtschuwende bende in haar gewetenloos werk storen.

Er waren intussen door de beschieting van Melle ook 10 burgers, waaronder een weduwe en een 85-jarige grijsaard, om het leven gekomen. Er werd verteld, dat de Duitsers ook de kerk van het dorp in brand hadden willen steken, omdat de inwoners zagezegd op de soldaten geschoten hadden. De pastoor wist echter de soldaten van hun plan te doen afzien door enige flessen wijn ten beste te geven.

Na enkele dagen werd het weer rustig en de stad Gent had de opgerichte waren stipt geleverd. De Duitsers waren naar het zuiden in de richting van Frankrijk vertrokken.

Reeds hadden zich weer een militair gouverneur voor de provincies, welke nog onbezet bleven, alsook een derde censuur in de stad aangemeld. Deze censuur verbood de bladen iets los te laten over de burgerwacht. De Duitsers mochten immers niet weten, dat ze weer gewapend was.

Daarentegen mochten de Gentse bladen op 11 september "uit goede bron" melden, dat het Duitse leger bij Leuven en Aarschot door de Belgen, die nu met een contingent Russen (?) versterkt waren, doorgebroken was en dat het zich in volle vlucht naar de Duitse grenzen richtte.

Dit bericht werd 's anderendaags bevestigd en er werd verder verteld, dat Breslau door de Russen ingenomen was, en dat

de Duitsgezinde Enver Pasja te Constantinopel doodgeschoten was.

De spionnenvrees had de Gentenaars lelijk te pakken. Geen dag verging zonder dat er enige nieuwe spionnen aangehouden werden. De Gentse pers moest weer het volk tot kalmte aanzetten en vaststellen, dat er zich onder al de aangehouden enen nog geen enkele echte spion bevond. Er waren overigens nog een aanzienlijk aantal Duitsers en Oostenrijkers te Gent. De militaire gouverneur beval, dat deze niet zonder meer uit het land konden worden gezet, doch dat elke uitwijking het voorwerp moest zijn van een voorafgaandelijk onderzoek.

De 17<sup>e</sup> september, 's morgens om 6 uur, werd in het park bij de grot, de Belg D... als "verrader" door een peloton gendarmen doodgeschoten. Hij was door het krijgsgerecht veroordeeld, om de Duitse ulanen bijtijds gewaarschuwd te hebben tegen een hinderlaag, die door de Belgen bij een brug gelegd was geworden.

De 21<sup>e</sup> september werden weerplichtigen van de jaargang 1914 onder de wapens geroepen. Ze moesten in de Sint-Pieterskazerne samenkomen om naar een onbezette garnizoenstad gevoerd te worden. Er werd ook met alle middelen getracht vrijwilligers aan te werven; dit gebeurde op het aanwervingsbureau in de Muinkbrugstraat.

Voor de eerste maal deed het gerucht de ronde, dat Duitsland aan de Entente de vrede aangeboden had, wanneer deze beloofde Duitslands Europees grondgebied niet te schenden.

De 26<sup>e</sup> september weerklonk te Gent de donder der zware kanonnen. Men wist te zeggen, dat er een zware slag geleverd werd tussen Belgen en Duitsers bij Aalst. De bladen mochten geen bijzonderheden over de strijd geven. De derde censuur werden veel scherper dan haar voorgangsters. Dit was te merken aan de witte vlekken in "Vooruit". Deze bewaarde echter de artikels omdat hij wel vermoedde, dat de ijverige censuur het de ene of andere nacht ook weer zou aftrappen.

Einde september werd in de stad beweerd, dat de Duitsers de belegering van Antwerpen begonnen hadden. De burgers schudden met medelijden het hoofd, toen ze dit hoorden. De patriotten verklaarden, dat de Duitsers zot werden. Anderen zegden: "Zoveel te beter; ze zullen zich de kop wel te pletter lopen tegen deze oninneembare vestiging".

Reeds stroomden weer 8000 vluchtelingen van Mechelen te Gent toe. De 4<sup>e</sup> oktober werd een kleine groep Engelsen, die met vier machinegeweren voor het Stadhuis stonden, luidruchtig toegejuicht.

De volgende zondag kwamen er 600 gekwetsten uit Antwerpen in het Zuidstation aan; ze werden in de Gentse hospitalen ondergebracht. Drie dagen daarop kwamen weer twee hospitaaltreinen uit Antwerpen met meer dan 1200 gekwetsten. Het nieuwsgierige volk, dat weer in massa rond

het station stond zag wel, dat het er in Antwerpen op leven en dood toeging.

Dezelfde dag kwam de Franse marine door de straten der stad en rukte op in de richting van de Brusselsesteenweg. Ze werden stormachtig begroet. De vrouwen wuifden met hun zakdoeken en het volk riep: "Vive la France!". De Fransen antwoordden met "Vive la Belgique!". Men zegde nog, dat generaal Pau en een Franse admiraal zich op het Stadhuis bevonden.

De vreugde der patriotten was oneindig. Maar de toenemende donder der kanonnen, die uit de richting van Antwerpen steeds duidelijker te vernemen was, werd nu waargenomen tot in het kleinste en meest afgelegen hoekje der stad. 's Morgens, de 9<sup>e</sup> oktober, was de stad weer in rep en roer: "De Duitsers zijn weer te Kwatrecht!". Er werd verteld, dat de Belgen, Engelsen en Franse mariniers in een heet gevecht met de Duitsers gewikkeld waren, en dat de verbondenen met gerustheid de einduitslag tegemoet zagen. Verder deelde men mede, dat de Belgen de blauwselfabriek te Melle platgebrand hadden. Ontelbare auto's voerden de gekwetsten naar de stad. De dokters en brankardiers ijlden de stad uit naar het slagveld. Enige Duitse krijgsgevangenen werden binnengebracht. De verliezen der Duitsers moesten kolossaal zijn. De Gentse bladen noemden cijfers, die gingen van 700 tot 5000 doden. De mensen, die van het slagveld kwamen verzekerden, dat de kerk van Melle getroffen werd door de Duitse granaten. De Duitsers waren volgens hen

teruggeslagen. Het gedonder der kanonnen, het machinegeweervuur en de geweren verstomden echter niet en het scheen zelfs, dat het geluid toenam en de stad naderde. De volgende morgen vertelde het volk met bevende lippen en bleek gezicht het ongelooflijke nieuws, dat Antwerpen reeds door de Duitsers ingenomen was.

Het rumoer van de strijd weerklonk de gehele nacht, en de volgende dag. Steeds bracht men doden en gekwetsten aan, en zo verging het nog een nacht.

De 11<sup>e</sup> oktober, een zondag, was het prachtig zonnig herfstweer; de Gentenaars beleefden die dag de grootste ontroering van de gehele oorlogstijd. Het gevecht bij Kwatrecht duurde steeds voort. De burgers bleven daarom echter niet binnen. Ze liepen op straten en pleinen samen en luisterden bang naar het krijgsrumoer in de richting van het Arsenaal. De Brusselse en Antwerpse steenwegen waren vol volk; de politie en de militairen moesten de baan vrij houden. 's Namiddags werd de donder der kanonnen plots sterker en de Franse marine kwam rapper de stad binnen, dan ze er enige dagen geleden uitgetrokken was. Men zag, dat hun rangen uitgedund waren. De burgers vroegen hen, wat er gebeurde. Een spotvogel riep: "We gaan een beetje uitrusten!". Een ander zegde echter spottend: "Domkoppen, ziet ge niet, dat we moeten lopen!".

De burgers liepen heen en weer om de vermoeide soldaten te verkwikken. Na de Fransen kwamen grote afdelingen

Belgen en Engelsen, die allen langs het belfort over de Sint-Michielsbrug naar Brugge toe oprukten.

Maar nog altijd waren er mensen, die stellig geloofden, dat de Duitsers bij Kwatrecht weer zouden terugkeren.

Toen de duisternis ingevallen was, verzamelden de Gentenaars zich in de kom der stad rond het Stadhuis. Ze wilden weten hoe de zaken stonden. Men beweerde, dat de verbondenen stand hielden bij Kwatrecht en dat de Duitsers achteruit geslagen waren.

Op het Stadhuis wapperden nog steeds de Belgische, Engelse, Franse en Russische vlaggen. Aan de meeste huizen hingen ook de Belgische driekleur en de zwart-witte vlag der stad. In het Stadhuis had de Engelse staf zijn kwartier opgeslagen. De Botermarkt was afgesloten met ijzerdraad door de Engelse soldaten. De paarden waren gereed gezadeld. Maar heden was de Botermarkt de hele dag bezet met burgers van alle ouderdom, die door nieuwsgierigheid en meest uit vrees voor de komende dingen buiten gelokt waren.

Bij de Engelsen kon men niets vernemen. Ze stonden daar stom bij hun paarden en schenen zich te vermaken met het beeld der naar nieuws smachtende menigte.

Dit duurde de hele dag en de somberste berichten liepen rond. Opeens om 11 uur 's avonds werden alle lichten gedoofd en de stad lag in de duisternis. Nu liepen alle bewoners weer naar de Botermarkt. Daar zag men, dat de

Engelse staf halsoverkop naar Brugge vluchtte. Men vernam daarop, dat de militaire gouverneur en de derde censuur weer het hazenpad gekozen hadden. De burgers stonden daar dof, in zich gekeerd en slechts enkelen waagden het de Engelsen een verwensing toe te snauwen.

In de Mageleinstraat bij het Belfort had zich ook een grote menigte opeengepakt. Twee Belgische soldaten, achterblijvers, die nog in de stad waren, kwamen daar voorbij. De ene, die tamelijk dronken was riep tot de Gentenaars: "Als de staf vlucht dan zijn de Duitsers morgenvroeg te Gent". De menigte was echter woedend en het scheelde weinig of de soldaten werden geslagen.

De andere soldaat nam zijn kameraad vast en zegde: "Zwijg, zulke dingen mag men niet zeggen!".

De beschonkene wilde echter niet zwijgen en riep zo hard hij kon: "Ik zeg dat, als de staf vlucht, de Duitsers hier morgen zullen zijn; ik heb het reeds drie keer beleefd!".

Zijn vriend legde hem de hand op de mond en trok hem verder; het volk was woedend en had de soldaten kunnen afranselen.

De straten liep die nacht niet leeg en velen sliepen te Gent zeer ongerust.

's Morgens, de 12<sup>e</sup> oktober, ging er een angstig geschreeuw door de stad: "De Duitsers zijn daar!".



Tien ulanen, zes te paard en vier per fiets, kwamen onder leiding van een sergeant om half tien van de Dampoort, en stegen aan het Stadhuis af, waar ze ontvangen werden door de burgemeester en het schepencollege. Een half uur nadien kwamen twee Duitse officieren met zes dragonders van de Brusselsesteenweg af, ook naar het Stadhuis gereden.

Als ze bij de Raadskelder voorbijkwamen begon de kelner op zijn vingers te fluiten. De Duitsers hoorden het gelukkig niet, maar de Hollander, Ko Penninga, die daar rechtover zijn café had, – en nu reeds gestorven is, – sprong buiten en gaf de kelner een ranseling van belang. Het volk was tevreden, want het dacht nog altijd aan het voorbeeld van Leuven.

Terwijl de Duitse officieren in het Stadhuis onderhandelden, waren de mensen hier weer toegestroomd om de dragonders te bekijken. Niemand in het volk dacht erom onvriendelijkheden te uiten aan het adres van de vijandelijke soldaten. Maar een paar van die snotneuzen, die er altijd bij zijn, als er schandaal te maken is, begonnen zich te wapenen met stenen om ze naar de Duitsers werpen. Ze werden echter gepakt en door de burgers vooruit gestampt, die zegden: "Zie, daar kunt ge gooien, dan zullen de Duitsers uw heldenmoed tenminste kunnen bewonderen!".

De lafaards klaagden alsof ze reeds aan een braadspit vastzaten en lieten de stenen vallen. Met een paar vuistslagen en enige stampen in de rug had men met die jongens afgerekend. De dragonders hadden niets bemerkt en

onderhielden zich trouwens op vriendschappelijke wijze met de omstaande burgers.

De Duitse ruiters begaven zich, nadat ze de 20.000 frank uit de gemeentekas meegenomen hadden, naar de post en sloegen daar een bedrag van 0,18 frank aan.

Dan reden zij, begeleid door de schepenen Anseele en De Bruyne over de Sint-Michielsbrug weg, in de richting van Mariakerke en lieten zich daar de weg tonen. Bij de uitgang der stad stootten ze op vier Engelsen, die vanuit een auto enige schoten losten. Niemand werd gekwetst en de Engelsen verdwenen weer in dezelfde richting, waaruit ze gekomen waren. De Duitsers zetten hun weg zonder begeleiding voort en de twee schepenen mochten terugkeren naar het Stadhuis.

Daar was intussen om tien over elf generaal von Beseler samen met een officier binnengekomen. Hij besprak met de burgemeester en de schepenen de bezetting der stad die nog dezelfde dag moest gebeuren. Hij verklaarde ook, dat hij om de rust en de orde te handhaven zes gijzelaars moest nemen. Bij de geringste vijandelijkheid vanwege de burgers zouden de gijzelaars doodgeschoten worden. Het bleek niet nodig de Duitsers namen van gijzelaars op te geven. Burgemeester Braun, die zich als eerste aangeboden had, werd vriendelijk geweigerd. Men zegde hem, dat de Duitsers hem goed genoeg kenden, en dat ze hem in geval van nood toch wel zouden nemen. De geleider van generaal von Beseler nam

een lijst uit zijn zak, waar de namen der zes gijzelaars reeds opstonden. Het waren: de bekende sociaaldemocratische leider Edward Anseele, zijn gezelschap en medeschepen Emiel Coppieters en de burgerlijke medeleden van het schepencollege: Maurice De Weert, Alfred Van der Stegen, Jozef Cassiers en Alfons Siffer. De officier overhandigde bovendien aan de burgemeester een aantal proclamaties, die in de Vlaamse en Franse taal opgesteld waren, en die op bevel van generaal von Beseler in de stad moesten aangeplakt worden.

Na deze onderhandelingen, die een uur duurden, reden de generaal en zijn staf weer weg.

Intussen waren de ruiters niet werkloos gebleven. De Belgische en verbonden vlaggen waren verdwenen en de Duitse kleuren wapperden op het Stadhuis. De burgers hadden ook als op teken hun vlaggen ingetrokken.

De zenuwachtigheid der bevolking was niet verminderd, en velen hadden het hoofd verloren. Ze wilden zo rap mogelijk vluchten, maar wisten niet waarheen.

Inderhaast werden allerlei voorwerpen in een bundel aaneengewrongen en uit de vensters geworpen. De mensen sprongen met de gekste bewegingen uit hun huizen en liepen met een of ander voorwerp, dat ze absoluut niet konden gebruiken naar het Dampoortstation, om van daar over Zelzate naar Holland te vluchten.

Honderden liepen in die richting, doch ze kwamen spoedig allen versted terug, want het station was reeds door de Duitsers bezet. De paniek was groot.

De vluchtelingen uit Leuven, Mechelen en andere bezette steden waren het dolst. Ze renden in volle vlucht langs de straten en kwamen steeds op dezelfde plaats terug.

In geen enkele fabriek en op geen enkel bureau werd gewerkt. Er was geen school.

's Namiddags om twee uur rukten de Duitse troepen binnen. Eerst twee muziekkorpsen, dan voetvolk, paardenvolk, en het geschut. Al de grote straten, de wegen naar Brussel en Antwerpen waren overstroomd van Duitse troepen.

Ofschoon de pers het volk aangemaand had binnen te blijven bij het binnendrukken der Duitse troepen, was iedereen nieuwsgierig om ze te zien. Duizenden stonden langs het voetpad en vormden een haag. Uit alle vensters keek men naar buiten om de oneindige massa tuchtvolle, krachtige en uitmuntend uitgeruste troepen te bewonderen. Het binnenrukken, waarbij generaal von Beseler aanwezig was op de Brusselsepoortstraat rechtover de lancierskazerne, duurde volle twee uur.

Op de hoeken der straten hing een plakkaat, dat luidde:

Inwoners van Gent

Duitse troepen komen vandaag in uw stad. Er zal uw medeburgers geen haar van het hoofd gekrenkt worden en uw eigendom zal geëerbiedigd worden, indien ge u onthoudt van vijandelikheden.

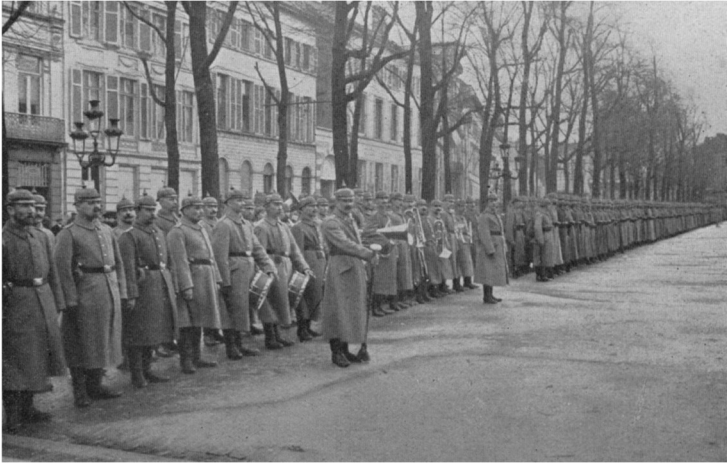
Iedere tegenstand of iedere poging om de Duitse troepen tegen te werken zal meedogenloos volgens het krijgsgerecht gestraft worden.

Al de voorhandene wapens moeten onmiddellijk op het Stadhuis afgeleverd worden aan mijn gevolmachtigde. Wie daarna nog in het bezit van wapens gevonden wordt, zal doodgeschoten worden. De politie (niet de burgerwacht) en de personen, die toelating krijgen van het Duitse legerbestuur, worden uitgezonderd.

Wanneer in uw stad Duitse troepen, nu of in de toekomst aangevallen worden, zal de bezetting er uit teruggetrokken en de stad in brand geschoten worden.

De bevelhebber,  
von Beseler,  
generaal der infanterie

Een andere proclamatie werd uitgehangen, die mededeelde, dat degene, die telegraaf- of telefoondraden zou doorsnijden of beschadigen, of de proclamatie afrukken, insgelijks zou doodgeschoten worden.



Duitse parade op de Kouter